

УДК 94(73).09:327

Гончар Б.М., Волосюк І.С.

КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)

Корейський півострів традиційно був і залишається районом пріоритетних інтересів США. Радянсько-американське геополітичне протистояння періоду „холодної війни” призвело в 1948 р. до розколу держави на Корейську Народну Демократичну Республіку (КНДР), яка орієнтувалася на СРСР і Республіку Корея (РК), яка орієнтувалася на США. У повоєнний період головним напрямком зовнішньої політики США був курс спрямований на стримування комунізму. Для США існування прозахідної Південної Кореї було питанням принциповим, оскільки падіння проамериканського режиму в цій країні трансформувало б материкову Східну Азію в зону комуністичного впливу й остаточно ізолювало проамериканську Японію в регіоні. Для того, щоб не допустити радянської експансії на Корейський півострів, США вступили на боці РК в Корейську громадянську війну 1950-1953 рр. Надалі, з метою реалізації курсу стримування комунізму, США підписали у жовтні 1953 р. Договір про взаємну оборону з Республікою Кореєю (згідно з яким на півдні півострова зберігалися на постійній основі американські війська).

Корейський півострів став одним з американських форпостів на Азіатському континенті, що прилягав до кордонів СРСР. Для забезпечення своїх стратегічних позицій у даному регіоні Вашингтон розвивав всебічні двосторонні відносини із Сеулом, насамперед військово-політичні зв'язки. Показником тісних взаємовідносин США та РК є характер американської допомоги Сеулу. Так, за 1945-1974 рр. США надали РК більше 11 млрд. дол., з яких 5,7 млрд. дол. складала військова допомога [35, с.146]. В 70-і роки ХХ ст. у РК була розміщена американська ядерна зброя, яка розглядалася в США, як ефективний засіб стримування можливого нападу КНДР. У 1976 р. були проведені перші американсько-південнокорейські військові маневри „Тім Спінг”. Вже у 80-х роках ХХ ст. відносини між США й РК піднялися на новий рівень, що характеризувався розширенням участі США в модернізації збройних сил РК, але вже не у формі допомоги, як це було до 1977 р., у період економічної, політичної слабкості режиму, а на кредитній основі.

Отже, РК у повоєнні роки виконувала роль одного із ключових елементів, створеної США системи стримування комунізму в Азії. Відносини США і РК поступово склалися в систему взаємозалежності, що визначалася, з одного боку, американськими військово-політичними гарантіями безпеки РК, з іншого боку, широким торгово-економічним обміном. Це обумовлювало зростаючу залученість США до корейських справ, а також усього Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР).

Кардинальні зміни, які виникли в міжнародних відносинах в зв'язку з розпадом СРСР, торкнулися й обстановки навколо Корейського півострова – припинилася

**КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ
СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)**

глобальна конфронтація політичних блоків, змінився баланс сил між основними державами, залученими в урегулювання корейської проблеми. Зокрема, зміцнили свій вплив Сполучені Штати, зросла роль Китайської Народної Республіки (КНР) в умовах послаблення Росії, зберігається вплив Японії. КНДР, втративши стратегічні гарантії, дані Радянським Союзом у відповідності з Договором 1961 р., а також економічну підтримку Москви, опинилася в стані економічної кризи. У РК, навпаки, спостерігається економічне піднесення, що сприяє зміцненню її політичних позицій.

З руйнуванням біполярної структури міжнародних відносин напруженість на півострові не була знята, а корейська проблема набула нового окреслення: ядерний аспект став основним джерелом нестабільності в АТР. «Корейська проблема» набула комплексного характеру, яка включає низку аспектів: ядерне й ракетне озброєння КНДР, проблему міжкорейських відносин, зокрема об'єднання двох корейських держав, військово присутність США на півдні півострова., тощо.

Корейський півострів становить інтерес для США, насамперед з погляду забезпечення їхньої власної та міжнародної безпеки. Вашингтон зацікавлений в збереженні стабільності в цьому регіоні і виступає за нерозповсюдження ядерної зброї. Очевидним є також прагнення США розширити сферу свого впливу на півострові. Якщо в період „холодної війни” політичні, економічні і військово-стратегічні устремління США концентрувалися навколо РК, то з початку 90-х рр. ХХ ст. вони почали поширюватися і на КНДР. Розробка Пхеньяном ядерної та ракетної програми стала вирішальним фактором появи північнокорейського напрямку в дипломатичній практиці США.

КНДР змушена була підписати Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) 12 грудня 1985 р., але потім тривалий час відтягувала підписання угоди про гарантії, що дозволила б Міжнародному агентству з атомної енергії (МАГАТЕ) здійснювати інспекції її ядерних об'єктів. Повідомлення про розробку ядерної програми КНДР викликали стурбованість у США, які надали гарантії безпеки Південній Кореї і тримали на півострові свій військовий контингент.

На спеціальному засіданні палати представників Конгресу США обговорювалося питання, як США повинні реагувати на можливе виготовлення КНДР ядерної зброї. Конгресмени запропонували кілька варіантів дій. Перший варіант - нічого не робити, навіть якщо КНДР виготовить ядерну зброю, сподіваючись, що спрацює механізм стримування. Другий - сприяти або погодитися на придбання РК ядерної зброї з надією, що загроза гарантованого взаємного знищення призведе до стримування й стабільності на півострові. Третій варіант - ввести в дію проти Півночі механізм міжнародних санкцій, сподіваючись, що цей тиск переконає КНДР припинити ядерну програму. Четвертий - здійснити військові дії проти ядерних об'єктів Півночі. Однак воєнна операція, на думку експертів, містила великі ризики, аж до розв'язання нової корейської війни [23, р.2]. Саме тому, виступаючи на черговому слуханні в Конгресі в 1992 р. американський вчений Д. Загорія наголошував, що США необхідно шукати політичне рішення конфлікту в Кореї [41, с.3].

Намагаючись попередити гонку озброєння, президент США Дж. Буш у 1991 р. виступив зі спеціальним зверненням до нації, у якому заявив про виведення

американської ядерної зброї з РК. Було також підкреслено, що проведення навчань «Тім Спіріт» буде залежати від міжкорейських переговорів з ядерної програми. Ці поступки дозволили корейським державам підписати у 1991 р. Угоду про примирення, ненапад, співробітництво і обмін, а також Декларацію про денуклеаризацію Корейського півострову. 30 січня 1992 р. КНДР підписала угоду про гарантії з МАГАТЕ. Отже, криза навколо підписання КНДР угоди з МАГАТЕ була формально вирішена. Однак конфлікт не був вичерпаний до кінця, а за часів демократичної адміністрації США на чолі з Б. Клінтоном він спалахнув з новою силою.

Основні контури політики адміністрації Б.Клінтона щодо півострова були закладені 10 липня 1993 р. на американсько-південнокорейському саміті в Сеулі. У промові президент США оголосив пріоритети політики США щодо АТР: збереження американських зобов'язань у регіоні, протидія поширенню зброї масового знищення, регіональний діалог для вирішення загальних загроз, підтримка демократії в регіоні [30, р.400]. Торкуючись проблем Корейського півострова Б. Клінтон підкреслював, що важливим завданням є усунення ядерної загрози і просування до примирення на півострові. Зокрема наголошувалося, що США готові до поліпшення відносин із Пхеньяном, якщо останній піде на співробітництво з фундаментальних питань [30, р.402].

Починаючи з червня 1992 р. МАГАТЕ здійснювало інспекції ядерних об'єктів КНДР. Під час перевірок виникли розходження між даними КНДР та висновками МАГАТЕ. Тому Агентство висунуло вимогу про проведення спеціальних інспекцій двох об'єктів у м. Йонбені, але Пхеньян не погодився на цю вимогу і 12 березня 1993 р. заявив про вихід з ДНЯЗ. Двічі уряд США передавав це питання в Раду Безпеки (РБ) ООН для його вирішення. Однак під час обговорення питання про застосування санкцій щодо КНДР жорсткі резолюції, які пропонували США, не отримали підтримку через опозицію Китаю. В цей час у КНДР була випробувана ракета "Нодонг-1", що не могло не загострити ситуацію на півострові.

Ядерна криза 1993-1994 рр. прийняла настільки гострий характер, що у США обговорювалося питання про нанесення ударів по ядерним об'єктам КНДР. Так, у 1995 р. на слуханнях у палаті представників заступник міністра оборони США Е. Уорен заявив, що американське відомство мало у своєму розпорядженні детальний план відбиття можливого нападу КНДР на РК, а об'єднані сили США і РК здатні виконати поставлені перед ними завдання [21, р.72]. Лише завдяки негативній позиції багатьох країн та лівого крила американського істеблішменту нанесення ударів було відкладено.

Щоб досягнути угоди з КНДР, адміністрація США вирішила продовжити розпочаті ще в березні 1993 р. американсько-північнокорейські переговори. В результаті цих переговорів, держави підписали Рамкову угоду, згідно з якою КНДР припиняє ядерну програму, держави нормалізують взаємовідносини; а США забезпечать постачання в КНДР легководневих реакторів та нафтопродуктів [4].

Представники адміністрації Б. Клінтона високо оцінювали дану угоду. Так, держсекретар У. Крістофер, відзначив, що угода заморозила корейську ядерну

**КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ
СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)**

програму, країна залишилася учасником ДНЯЗ, і МАГАТЕ зможе проводити спеціальні інспекції [1, р.47]. Республіканці Конгресу навпаки підкреслювали, що угода не вигідна для США; зверталася увага на слабку координацію Вашингтоном своєї політики із Сеулом; наголошувалося, що адміністрація вирішувала тільки ядерну проблему, і мало уваги приділяла таким проблемам, як скорочення звичайного озброєння, припинення ракетної програми КНДР, підтримці міжкорейського діалогу [29, р.5].

З середини 90-х рр. ХХ ст. Вашингтон вніс корективи у свою корейську політику, перейшовши від одностороннього акценту на ядерну програму КНДР до пошуку політичного компромісу з країною. Як заявив заступник держсекретаря зі східно-азіатських і тихоокеанських справ У. Лорд, політика адміністрації спрямована на виконання Рамкової угоди, на пошук шляхів зниження конфронтації на півострові, за допомогою міжкорейського діалогу та на розширення контактів з КНДР [28, р. 34].

У лютому 1996 р. КНДР виступила з пропозицією про укладання зі США мирного договору. Однак Б. Клінтон висунув пропозицію про проведення чотирьохсторонніх переговорів (США, РК, КНДР, Китай), метою яких повинне було бути вироблення механізму з забезпечення миру на півострові який замінив би Угоду про припинення воєнних дій від 1953 р. Переговори відбувалися в грудні 1997 р. і в березні 1998 р., але не принесли відчутних результатів. США дали зрозуміти Пхеньяну, що нормалізація відносин і підписання мирної угоди тісно пов'язані з вирішенням ядерного і ракетного питання. Після таких подій, як будівництво в КНДР підземного об'єкту в м. Кимчханрі, що був оголошений американцями частиною північнокорейської ядерної програми та запуску КНДР міжконтинентальної балістичної ракети «Тепходон-1», США втратили інтерес до переговорів.

Ці події стали приводом для критики республіканцями політики адміністрації Клінтона щодо КНДР. У 1998 р. Рада з міжнародних відносин направила президенту відкритий лист, у якому запропонувала переглянути північнокорейську політику США. Провокаційні дії КНДР викликали жорстку реакцію і конгресу США. В результаті, адміністрація США призначила координатором політики щодо КНДР колишнього міністра оборони У. Перрі. У своїй доповіді він запропонував нормалізувати відносини з КНДР, якщо вона припинить ядерну і ракетну діяльність, у протилежному разі - здійснити такі дії, які гарантують безпеку США й їхнім союзникам [22].

Внаслідок переговорів з КНДР у 1999 р. США вирішили питання підземного комплексу м. Кимчханрі, який за висновком Агентства не був ядерним об'єктом, а також КНДР зобов'язалася утримуватися від випробувань ракет. США, у свою чергу, зняли частину економічних санкцій. Двосторонні контакти продовжували розвиватися. У жовтні 2000 р. у Вашингтоні відбулася зустріч віце-маршала КНДР Хо Мюнґ Рока з Б. Клінтоном і держсекретарем США М. Олбрайт. У жовтні відбувся візит М.Олбрайт у Пхеньян, де вона ще раз наголосила, що найголовніше для США – це підтримка стабільності та миру на півострові.

Адміністрація Дж. Буша-молодшого з самого початку продемонструвала більш жорсткий підхід щодо КНДР. Республіканська адміністрація, вважаючи північнокорейську політику Б. Клінтона занадто м'якою, взяла курс на перегляд раніше досягнутих домовленостей. Нова адміністрація розглядала Рамкову угоду, як шантаж, якому піддалися їхні попередники [2, р.8]. 6 червня 2001 р. Дж. Буш оголосив, що його уряд завершив перегляд політики США щодо КНДР. Нова північнокорейська політика США полягала в тому, що КНДР, перш ніж набутти дипломатичне визнання з боку США, повинна почати переговори зі США з ядерних і ракетних проблем, звичайного озброєння, почати процес скорочення озброєння і сприяти створенню заходів військово-політичної довіри на півострові [8].

Однак, антитерористична компанія після 11 вересня 2001 р., та включення Сполученими Штатами Америки КНДР до переліку країн «вісі зла» призвело до фактичного згорання діалогу. У цей період американсько-північнокорейські відносини звелися до щомісячних відправлень у КНДР мазуту. Заплановані двосторонні переговори були перенесені на літо 2002 р.

У щорічному посланні Конгресу 29 січня 2002 р., Дж. Буш підкреслював, що одним з найважливіших завдань адміністрації є недопущення загрози США зброєю масового знищення. Міністр оборони США Д. Рамсфелд підкреслював, що зусилля КНДР в розробці зброї масового знищення і продажу ракетних технологій створюють загрозу для США [26]. Дж. Буш підтвердив готовність США здійснити «рішучі заходи» проти КНДР. Така позиція, на думку багатьох оглядачів, суперечить інтересам Японії, РК, Китаю, Росії. Крім того, жорстку позицію адміністрації Дж. Буша критикували демократи в Конгресі США [17]. Білий Дім змушений був коригувати свою політику стосовно КНДР.

19-20 лютого 2002 р. під час візиту у Східну Азію, президент Дж. Буш заявив: „ми не збираємося вторгтися в Північну Корею” [6]. На побажання Японії, РК Вашингтон організував візит помічника держсекретаря зі східно-азіатських і тихоокеанських справ Дж. Келлі (жовтень 2002 р.) у Пхеньян. На цих переговорах Північна Корея визнала існування програми видобутку урану, а тому переговорний процес був перерваний.

У листопаді 2002 р. США заявили, що Пхеньян порушив Рамкову угоду. Вашингтон домігся призупинення поставок у Північну Корею палива, передбачених Рамковою угодою. Були згорнуті і роботи з будівництва легководневих реакторів. У відповідь, Пхеньян вислав з країни інспекторів МАГАТЕ. За даними Агентства, КНДР видобула біля 8 тисяч ядерних стрижнів із відпрацьованого палива, чого є достатнім для виробництва ядерної зброї [49]. Ситуація настільки ускладнилася, що з Вашингтона стали навіть лунати загрози застосувати силу щодо КНДР. Так, Д. Рамсфелд заявив, що американські війська у випадку необхідності можуть одночасно брати участь в двох регіональних конфліктах і перемогти. У той же час міністр оборони підкреслив, що США шукають дипломатичний шлях вирішення проблеми [43].

КНДР наполягала на тому, що проблема ядерної безпеки може бути вирішена тільки шляхом діалогу між Пхеньном та Вашингтоном. США відмовилися від

КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)

переговорів і сформулювали політику «твердого стримування КНДР», що включала: а) політичний і фінансовий тиск на Північну Корею, б) обмеження економічних зв'язків із КНДР, в) винесення корейської ядерної проблеми на обговорення в РБ ООН [19].

10 січня 2003 р. КНДР оголосила, що виходить з ДНЯЗ та відновлює ядерну програму. Ситуація на півострові загострилася і США перекинули на територію РК додаткові авіаційні підрозділи. МАГАТЕ проголосувало за передачу північнокорейської проблеми на розгляд РБ ООН. Однак, прийняття резолюції РБ ООН щодо КНДР зупинило вето Китаю, який мотивував свій крок тим, що це може ускладнити дипломатичні зусилля з вирішення цієї проблеми.

На одному зі слухань в Конгресі американські експерти підкреслювали, що КНДР настільки загрожує загальнодержавним інтересам США, що створює загрозу безпеці США [11]. Конгресмени наголошували, що керівництво США має такі варіанти політики щодо КНДР: застосування економічних санкцій; дипломатична ізоляція КНДР чи застосування превентивного удару [9]. У Вашингтоні розуміли, що США не здатні повністю ізолювати КНДР від зовнішнього світу через особливу позицію Китаю і РК. Американські експерти підкреслювали, що будь-який напад США на КНДР призвів би до нападу Півночі на Південь, що завдасть великої шкоди, як Сеулу, так і американським силам. Якщо ж Пхеньян застосує ядерну зброю, то наслідки будуть непередбачуваними [9].

Американські експерти відзначали, що необхідно враховувати й інші чинники. По-перше, у грудні 2002 р. новим президентом РК став Ро Му Х'ен, і політика Сеулу почала спрямовуватися на повну нормалізацію відносин із КНДР, а тому дотримування Вашингтоном жорсткого курсу щодо КНДР, призведе до погіршення американсько-південнокорейських відносин [9]. Необхідно також враховувати позицію КНР, РФ, Японії, які вважають, що вирішити корейську проблему необхідно дипломатичними засобами. Конгресмени США підкреслювали, що адміністрація Дж. Буша повинна продовжувати переговорний процес [9].

16 квітня 2003 р. США, КНДР і Китай погодилися провести трьохсторонні переговори щодо корейської проблеми. Внаслідок цих переговорів, країни вирішили провести шестисторонні переговори, за участю США, КНДР, КНР, РК, РФ, і Японії.

Два раунди шестисторонніх переговорів закінчилися безрезультатно. Вашингтон наполягав, щоб Пхеньян спочатку ліквідував свою ядерну програму, а вже потім можна вести переговори про гарантії безпеки та про економічну компенсацію. Північна Корея вимагала іншої послідовності: дипломатичного визнання Вашингтоном КНДР, відмови США від зарадування КНДР до держав-спонсорів тероризму, відмови від санкцій та надання електроенергії як формальної допомоги. У відповідь на це КНДР заморозить свою ядерну програму, а потім США зобов'язані а також дозволити МАГАТЕ оглянути і контролювати її ядерні об'єкти. Пхеньян також наполягав на письмових гарантіях безпеки з боку президента США, а також відмови від проведення антикорейської політики. Країни домовилися про проведення четвертого раунду переговорів. Однак пізніше КНДР виступил

жорстких заяв на адресу США, повідомивши, що виходить з переговорів і заявивши, що вона надає перевагу двостороннім переговорам.

Як відомо, стратегія Буша в цей період полягала в наступному: якщо КНДР здійснить заходи для того, щоб демонтувати свою ядерну програму, США також підуть на поступки; у протилежному разі необхідно створювати міжнародну коаліцію, для здійснення дипломатичного і економічного тиску на Північну Корею, та її ізоляції [20].

10 лютого 2005 р. ситуація на півострові знову загострилася. Північна Корея вперше проголосила, що вона виготовила ядерну бомбу. Адміністрація Дж. Буша поставила перед КНДР вимогу припинити розробку ядерної зброї. Новий держсекретар США К. Райс заявила, що повернення за стіл переговорів є для КНДР єдиним шляхом до поліпшення своїх відносин як із США так, і з іншими державами [52]. А президент США наголосив, що, хоча розглядаються всі можливі варіанти вирішення ядерної проблеми Північної Кореї, у США є способи, як вирішити кризу дипломатичним шляхом [33].

Шестисторонні переговори відновилися 26 липня 2005 р. США заявили, що Північна Корея спершу ліквідує свою ядерну програму, а потім одержить компенсацію. Одночасно підкреслювалося, що процес згортання ядерної програми повинен здійснюватися за допомогою ретельних і постійних інспекцій МАГАТЕ. З 13 по 19 вересня 2005 р. в Пекіні відбувся четвертий раунд переговорів, що закінчився підписанням спільної заяви, у відповідності з якою, КНДР зобов'язалася відмовитися від ядерної зброї й ядерних програм і повернутися до виконання ДНЯЗ. США підтвердили, що в них немає ядерної зброї на півострові і намірів нападати на КНДР. Сторони домовилися обговорити в належний час питання про надання КНДР реактора на легкій воді. Країни зобов'язалися вживати заходи для нормалізації відносин між ними та розвивати економічне співробітництво. Країни заявили про свою готовність надати КНДР енергетичну допомогу і домовилися провести в листопаді 2005 року в п'ятий раунд переговорів.

Президент Дж. Буш назвав досягнуту угоду позитивним кроком. П'ятий раунд переговорів відбувся 9-11 листопада 2005 р. Північна Корея вимагала для задоволення своїх потреб в електроенергії легководневий реактор, однак делегації погодилися "обговорити в належний час" це питання. США підкреслювали, що цей час настане після того, як КНДР ліквідує всі програми з ядерної зброї, і це буде підтверджене МАГАТЕ [48]. Сторони домовилися повернутися до переговорів, хоча точна дата не була вказана.

Однак, вже 20 грудня 2005 р. КНДР оголосила про свій намір побудувати два легководневих реактори і відновити роботу двох графітових реакторів. США закликали уряд Пхеньяна дотримуватися вересневої угоди і припинити свої програми в області ядерної зброї. Посол США в Республіці Корея А. Вершбоу підкреслив, що США прагнуть відновити переговори і не висувають попередніх умов для поновлення шестисторонніх переговорів [46].

Проблема об'єднання Кореї, поряд з ядерною програмою КНДР, займає важливе місце у корейській політиці Вашингтона. Розв'язання даної проблеми

КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)

важливо не тільки з погляду возз'єднання розділеного народу, але й для збереження миру та безпеки на півострові і в АТР.

Об'єднання півострова може мати для США як позитивні, так і негативні наслідки. Єдина Корея може змінити політичний вплив США на півострові, якщо постане питання про необхідність присутності в Кореї американських військ. Якщо ж уряд Кореї позитивно поставиться до ідеї збереження американських сил, то союз з більш сильною Кореєю підсилив би позиції США в АТР. Об'єднана Корея привела б і до утворення одного з найбільших ринків для американської продукції в АТР. У той же час, демілітаризація Кореї не цілком відповідала би інтересам військового комплексу США. Відзначимо, що тільки експорт американської зброї в РК за 1989-1993 рр. склав 2,87 млрд. дол. [42, с. 284].

Важливим питанням для США є і вартість об'єднання півострова. На початку 90 р. ХХ ст. більшість фахівців у Кореї, США розраховували на швидкий крах Північної Кореї і поглинання її РК. Однак, північнокорейський режим виявився більш життєздатним, аніж припускалося. Навіть об'єднання Німеччини продемонструвало, що злиття двох держав з різними соціально-політичними системами – процес складний і дорогий. Так, відповідно до підрахунків Корейського інституту розвитку, необхідні інвестиції, для того щоб підняти продуктивність КНДР до 60 % від рівня РК за десятилітній період (1990-2000 рр.) складала б 816 млрд. дол. [13, р. 372]. Подібні витрати могли б підірвати південнокорейську економіку і припинити розвиток країни. Політичні кола США і РК схильються до того, що необхідно здійснювати поступову політику щодо об'єднання, на відміну від «шокової терапії» німців.

Нарважачи на підписання міжкорейських базових угод 1991 р, які сприяли зменшенню військово-політичної напруженості на півострові, відносини між Кореями, починаючи з 1993 р. різко погіршилися. Це було пов'язане із північнокорейською ядерною програмою. Намагаючись нормалізувати відносини зі США, Пхеньян зіткнувся з вимогою Вашингтона спершу поліпшити відносини з РК. Так, адміністрація США наголошувала, що ключем до зниження напруженості, і досягнення миру на півострові, є налагодження діалогу і співробітництва між Півднем і Північчю [56].

Підрих фінансових можливостей РК після кризи 1997 р. ще раз довів про неможливість швидких перспектив об'єднання з КНДР шляхом її економічного і потім політичного поглинання. Керівництво РК на чолі з Кім Де Чжуном прийшло до розуміння того, що для реального об'єднання потрібна програма не форсованого об'єднання двох країн, а поступової активізації обмінів і співробітництва при збереженні стабільності в регіоні. Так, Кім Де Чжун писав: «Завдяки німецькому досвіду, я одержав два важливі уроки. По-перше, ми не повинні виявляти нетерплячість щодо об'єднання і не повинні робити спробу об'єднання шляхом поглинання» [39, с. 28].

Кім Де Чжун проголосив політику «сонячного тепла» - політику, спрямовану на примирення й зближення із КНДР. Ця політика ґрунтується на трьох принципах: мирне вирішення спірних питань, відмова від об'єднання Кореї шляхом поглинання Півночі й активне співробітництво між країнами. Більшість американських

фахівців-дипломатів є також прихильниками обережної політики щодо Корейського півострова. Вони наголошують, що військове вторгнення в КНДР занадто ризиковане, отже, необхідно домогтися стабільності в регіоні і підтримувати політику залучення КНДР у ринково-демократичному напрямку. Так, на думку американського діяча Г.Кіссінджера для США важливим завданням є заохочувати зусилля РК відігравати провідну роль у міжкорейських переговорах [40, с.136].

Адміністрація Б. Клінтона була налаштована на діалог із Пхеньяном та підтримувала лінію політики «сонячного тепла» Підсумком «сонячної політики» стала етапна подія - перший в історії міжкорейський саміт, що відбувся 13 -15 червня 2000 р. у Пхеньяні. 15 червня 2000 р. лідерами РК і КНДР була підписана Спільна Декларація, у якій головним принципом врегулювання корейської проблеми проголошено самостійність корейців. Після діалогу лідери обох держав погодилися, що американські війська відіграють важливу роль у зміцненні миру й безпеки в регіоні [34, с.12]. Держави погодилися збалансовано розвивати національну економіку й зміцнювати двосторонні зв'язки в різних галузях.

Реакція США була позитивною. Президент Б. Клінтон заявив: «Весь світ захоплений підсумками саміту, а урегулювання проблеми роз'єднаних родин Півночі й Півдня є одним з його найважливіших досягнень» [34, с. 12].

Зустріч лідерів РК і КНДР внесла істотний вклад у послаблення напруженості на півострові. Після цього саміту покращилися відносини між Кореями. Небувалих масштабів досягло торгово-економічне співробітництво, у 2002 р. воно становило 640 млн. дол., у 2003 р. – 724 млн. дол. [15, р. 7]. Однак, прихід у Білий Дім президента Дж. Буша-молодшого привів до перегляду північнокорейської політики США і на зустрічі з президентом РК Кім Де Чжуном, в 2001 р., Дж. Буш рекомендував президенту Кіму виявляти обережність щодо північнокорейського лідера Кім Чен Іра [25]. Сеул не одержав у Вашингтоні підтримки своїх зусиль з форсування міжкорейського діалогу. У результаті нової американської лінії щодо Пхеньяна виникли серйозні труднощі на шляху до поновлення міжкорейського діалогу.

Деякі експерти вважають, що процес економічного оздоровлення, тенденції до подальшого послаблення напруженості і зміцнення безпеки на півострові не влаштували республіканську адміністрацію, яка поклала в основу своєї зовнішньої політики ставку на нанесення превентивних ударів і зміну неугодних американцям режимів.

Зміцнення безпеки на півострові не відповідали і геополітичним амбіціям США; їх хвилювало те, що в нових умовах американське домінування в регіоні виявиться під питанням. Негативні для США наслідки об'єднання Корейської держави визнаються адміністрацією Дж. Буша, яка вважає, що об'єднана Корея може ініціювати питання про доцільність американської військової і політичної присутності на півострові, що може привести до ще більшого впливу Китаю і політичної ізоляції Японії в регіоні [7]. Адміністрація США наголошувала, що необхідно використовувати нинішню напруженість у відносинах із КНДР для зміцнення співробітництва з Японією і РК у сфері безпеки, підвищити рівень

КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)

відносин з азіатськими союзниками, тобто вивести їх за рамки північнокорейської проблеми [13, р. 10].

Південна Корея висловила невдоволення безкомпромісною позицією Вашингтона, що несприятливо впливала на міжкорейські відносини. У РК посилюються підозри, що США переслідують свої егоїстичні цілі, ігноруючи інтереси союзника, що не може не вести до зростання антиамериканських настроїв. Так, відомий дослідник Ф.Фукуяма підкреслював, що адміністрація Дж. Буша прийняла невірне рішення, підірвавши «політику сонячного тепла», і тим самим спровокувавши бунт цілого покоління південнокорейської молоді проти уявлень часів „холодної війни” [55].

Після консультацій із Сеулом, США довелося скорегувати свою позицію з урахуванням позицій Кім Де Чжуна. У лютому 2002 р. під час свого візиту в Сеул Дж. Буш офіційно підтримав політику «сонячного тепла» РК [6]. Одним з доказів перемоги «м'якої» лінії було і те, що США в квітні 2003 р. погодилися на переговори із КНДР у форматі «шістки». Ці переговори були визвані новим проявом північнокорейської ядерної програми (в 2002 р., Пхеньян визнав існування власної уранової програми).

Розморозивши свою ядерну діяльність, КНДР порушила домовленість з РК від 31 січня 1991 р. про перетворення півострова в зону, вільну від ядерної зброї. Не дивлячись на це, ще під час південнокорейських виборів президента 2002 р., кандидат на посаду президента Ро Му Х'єн заявив, що виключає тверді альтернативи щодо КНДР і має намір продовжувати переговори з Північною Кореєю, незважаючи на американське резервування переговорів. Саме на хвилі антиамериканізму в лютому 2003 р. президентом РК був обраний Ро Му Х'єн, який переміг свого суперника, прихильника більш жорсткого курсу щодо КНДР. Президент РК висунув чотири принципи відносин із КНДР: усі питання повинні вирішуватися шляхом переговорів; налагодження взаємної довіри; здійснення міжнародного співробітництва з корейського питання при збереженні центральної ролі корейців; міжкорейське співробітництво на урядовому рівні із широким залученням громадськості.

Після візиту президента РК Ро Му Х'єна у Вашингтон 14 травня 2003 р позиція Сеула щодо КНДР стала більш жорсткою. Лідер США і РК в спільній заяві проголосили, що вони не допустять ядерної зброї в Північній Кореї, і мають намір домагатися, контрольованого знищення ядерної програми мирним шляхом [8]. Президент РК підкреслив, що майбутнє міжкорейських взаємобмінів і співробітництва буде залежати від вирішення ядерного питання. Положення американсько-південнокорейського комюніке про те, що у випадку, коли не вдасться переконати КНДР відмовитися від наміру створити зброю масового знищення, то США і РК розглянуть додаткові заходи, викликало гостру реакцію в Пхеньяні. Уряд КНДР оголосив спільну декларацію КНДР і РК про без'ядерний статус півострова недійсним документом, і в травні 2003 р. КНДР виїшла з даної угоди.

Ситуація в міжкорейських відносинах ускладнилася саме через ядерну політику КНДР. Незважаючи на те, що сторони проводять зустрічі на урядовому рівні,

здійснюють ряд проектів, обговорюють нові плани економічного співробітництва, Південна Корея прагне пов'язати подальший розвиток міжкорейських економічних зв'язків з відмовою КНДР від ядерної програми. Так, 15 серпня 2003 р. Ро Му Х'єн заявив, лише після того, як Північ згорне свою ядерну програму, Південна Корея буде готова надати КНДР економічну допомогу [19].

Останнім часом розв'язання питання про возз'єднання знову нагтовкується на перепони, пов'язані із прагненням КНДР оволодіти ядерною зброєю. Однак південнокорейський президент продовжує наполягати на необхідності продовжувати «політику примирення» щодо КНДР. Уряд РК ясно заявив, що вищим пріоритетом на сьогодні є стабільність на півострові, що виключає натиск на пхеньянський режим.

Вашингтон, прагнучи до стабільності в стратегічно важливому регіоні, вважає, що Сеулу необхідно докладати більших зусиль в досягненні економічної „прив'язки” до себе Пхеньяна, що зробить політику КНДР більш керованою і прогнозованою. Так, посол США в РК А. Вершбоу відзначив, що США підтримують зусилля Південної Кореї до поліпшення життя громадян КНДР за допомогою міжкорейського співробітництва, як крок до примирення і, мирного возз'єднання півострова [50].

Перша міжкорейська зустріч на рівні віце-міністрів після річної перерви відновилася в травні 2005 року. Міністр оборони США Д. Рамсфелд заявив, що США підтримують здійснювану РК політику налагодження конструктивної взаємодії з КНДР й висловив надію, що міжкорейський діалог приведе до зниження рівня напруженості на півострові [44]. Адміністрація Дж. Буша неоднаразово підкреслювала, що спільною метою США і РК є підтримка повного приєднання КНДР до міжнародного співтовариства, а також підтримка стабільності, процвітання і миру на півострові.

В азіатській стратегії США, як в роки «холодної війни», так і в постбіполярний період досить гострою залишається проблема базування американських військ на території Південної Кореї, що визначає важливість розвитку союзницьких відносин з Республікою Корея. Прихід республіканської адміністрації на чолі з Дж. Бушем у січні 1989 р. збігся з колосальними змінами в міжнародних відносинах, які позначилися і на американсько-південнокорейському альянсі. У Сеулі в 1989 р. президент США підтвердив американські гарантії безпеки Південній Кореї, підкресливши, що американський контингент збройних сил у Кореї не буде скорочений, оскільки ця присутність необхідна для підтримки стабільності в регіоні [10].

Разом з тим, у 1989 р. в американському Конгресі постало питання про те, що утримання збройних сил США за кордоном, у тому числі й у РК є обтяжливим для американського бюджету. Конгрес США прийняв поправку Нанна – Уорнера, відповідно до якої міністерство оборони повинне було обґрунтувати і надати серйозні докази необхідності збереження американського контингенту в АТР. Крім цього, міністерство оборони США повинне було розробити рекомендації, як

КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)

переконати азіатських союзників вносити більш вагомий фінансовий внесок у забезпечення безпеки і стабільності в регіоні [12, р. 220].

Міністерство оборони США 19 квітня 1990 р. надало доповідь „Стратегічні орієнтири для АТР: погляд у ХХІ століття”. У доповіді відзначалося, що буде відбуватися поступове скорочення американського угруповання в Східній Азії. Були також проголошені завдання США щодо Корейського півострова: зниження напруженості на півострові шляхом заохочення міжкорейських переговорів; стримування північнокорейської агресії; зміна ролі військ США з головної на допоміжну. Водночас, міністерство оборони підкреслило, що 10% скорочення чисельності тихоокеанського угруповання розраховане до кінця 1994 р. і буде реалізовуватися тільки при сприятливому розвитку військово-політичної обстановки в АТР [16, р.60].

У квітні 1990 р. адміністрація Дж. Буша проінформувала Конгрес про план скорочення американських військ в АТР у три етапи. Однак, у зв'язку з північнокорейською ядерною програмою, Пентагон, здійснивши перший етап скорочення своєї військової присутності (у 1990-1992 р., США вивели з РК 7 тис. військовослужбовців), відклав на невизначений термін другий етап скорочення збройних сил у Кореї. Так, у доповіді міністерства оборони „Стратегические орієнтири в АТР” від 1992 р. підкреслювалося, що збройні сили в районі Тихого океану сприяють регіональній стабільності і підсилюють можливість США впливати на рішення питань у регіоні [3].

Адміністрація на чолі з Б. Клінтоном також заявила про важливість відносин Вашингтона з Сеулом. У квітні 1993 р. була проголошена концепція «Нового тихоокеанського співтовариства», у якій наголошувалося, що міцний союз із РК повинний ґрунтуватися на твердому й послідовному виконанні США своїх зобов'язань за союзним договором з Південною Кореєю [30, р. 389]. Відповідно до цієї концепції, військова присутність американських військ гарантує мир і стабільність у регіоні.

США, зберігаючи союзні взаємовідносини в сфері безпеки із РК, одночасно пропонували РК докладати більших зусиль у зміцненні власної оборони. Так, з 1 грудня 1994 р. оперативний контроль над усіма збройними силами в РК перейшов до корейського представника Об'єднаного командування військами, а загальні витрати РК на утримання американських військ зросли з 300 млн. дол. у 1995 до 599 млн. дол. у 1998 р [53, с.137].

У зв'язку з загостренням ядерної кризи 1993 р., керівництво США заявило, що нова стратегія США в АТР полягає у відмові від планів поетапного виведення військ із РК, у збереженні потужної американсько-південнокорейської системи безпеки. Необхідність цих дій пояснювалася, зростанням агресивних намірів Півночі, до того ж, як підкреслювалося, армія КНДР становила серйозну загрозу для РК і розміщених там американських частин [38, с. 133]. Однак, військові витрати Півдня перевищують відповідний рівень Півночі. Перевага армії КНДР за чисельністю компенсується використанням РК сучасних систем озброєння і підсилюється за рахунок військового співробітництва зі США та американської

військової присутності. США і РК щорічно проводять спільні маневри: „Тім Спїріт“, „Фокус клїар“, „Фокус Ленз“, „Фокус ігл“.

Прагнення КНДР до володіння ядерною зброєю стимулював стратегічне партнерство Вашингтона з Сеулом. Так, під час ядерної кризи 1993 р., співробітництво у військовій сфері між США і РК різко зросло. Міністерство оборони США вжило заходи для посилення матеріально-технічного забезпечення своїх військ на території РК. Ще більше зміцнили зв'язки РК і США після випробування КНДР у 1998 р. балістичної ракети. Уряди США, Японії й РК створили Трьохсторонню наглядову й координаційну групу для формування їх спільної політики щодо КНДР.

Фундаментальними напрямками політики в АТР адміністрації Дж. Буша-молодшого залишилися: підтримка США союзницьких зобов'язань, збереження американської військової присутності, дотримання демократичних свобод і прав людини. У відповідності з концепцією національних інтересів США, збереження й зміцнення союзницьких відносин із Сеулом є одним з найважливіших стратегічних завдань нинішньої адміністрації [18]. Саме тому уряд США підкреслює, що для забезпечення інтересів США і стабільності в Азії необхідним є збереження американської військової присутності в регіоні [5, р. 24].

Результатом американсько-південнокорейського самміту у березні 2001 р. було підтвердження важливості альянсу і зобов'язань двох сторін його подальшого зміцнення [25]. Під час свого візиту в Сеул держсекретар США К. Пауелл підтвердив, що США залишаться тихоокеанською державою і збережуть свою військову присутність у майбутньому [24]. Союз США і РК в області безпеки має важливе значення для активної участі США в справах АТР. Так, дослідник Ф.Фукуяма підкреслював, що саме завдяки двостороннім альянсам, США одержують санкцію на військову і політичну присутність у регіоні і забезпечують собі сильні позиції для того, щоб запобігти появі ворожих коаліцій [55].

На думку багатьох експертів двосторонні союзи відіграють ключову роль у підтримці стабільності і сприяють процвітанню даного регіону. Так, американський політичний діяч Зб. Бжезинський наголошував, що союзи США з Японією і РК мають стабілізуючий ефект, а тому США повинні докладати ще більше зусиль для поглиблення і розширення стратегічних зв'язків Америки зі східними регіонами Євразії [32, с.171].

На початку свого правління адміністрація Дж. Буша підкреслювала, що військова присутність США в регіоні сприяє економічній і стратегічній стабільності в регіоні, і стверджувала, що виведення американських сил створить умови для перегляду стратегічної архітектури в регіоні, що неминуче призведе до гонки озброєння між регіональними державами. США не бажають втрачати свої провідні позиції у АТР, але при цьому більшу частину економічного та військового тягаря вони намагаються перекласти на своїх союзників. Так, на зустрічі міністрів оборони США и РК в листопаді 2001 р. корейське керівництво погодилося збільшити прями ассигнування на утримання американських військ до 490 млн. дол. Сеул погодився збільшувати цю суму ще на 8, 8% в 2003 та 2004 роках [47, с.44].

**КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ
СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)**

Після терористичних актів 11 вересня 2001 р. проти США, Республіка Корея стала одним з активних учасників, очолюваної США антитерористичної коаліції. Це сприяло й додало новий імпульс їхньому співробітництву в політичній, економічній і воєнно-стратегічній сферах. Держсекретар США К. Пауелл аналізуючи це явище, підкреслив: «США цінують військову підтримку з боку РК в Афганістані» [45].

Однак, після терактів колишня структура американської військової присутності, яка будувалася на зосередженні величезних військових баз поруч із можливими районами бойових дій значною мірою втратила сенс. У цьому зв'язку помічник міністра оборони П. Ромен, заявив, що «оскільки загрози нової епохи не обмежені одним регіоном, то ключ до успіху – це сама можливість застосувати силу, а не чисельність військ» [36]. Такі установки ініціювали перегляд американської військової присутності і в Республіці Корея. Друга основна причина перебудови військової присутності пояснюється стратегічними наслідками революції у військовій справі. Існуючі засоби доставки великих військових з'єднань на поле бою роблять військові бази з постійним гарнізоном не завжди потрібними. У критичній ситуації війська можна перекинути з будь-якого плацдарму, а тому важливо лише мати необхідну структуру для розгортання військ.

Слід відзначити, що необхідні зміни конфігурації американської військової присутності в РК також пояснюється антиамериканськими настроями в РК. Перший заступник помічника держсекретаря США зі справ Східної Азії Е. Ревер, виступаючи в травні 2003 р. заявив, що, незважаючи на розбіжності між двома країнами, їхній альянс міцний і важливий для обох країн. Е.Ревер, підкреслив, що уряди США й РК модернізують свої збройні сили, і американські військовослужбовці будуть передислоковані, щоб присутність військ США в Кореї менш надокучало корейській громадськості [31]. На думку адміністрації США, нове розміщення американських збройних сил, зміцнить альянс. Переміщення підрозділів США в менш щільно заселені райони до півдня від Сеула приведуть до того, що фізична присутність американських військ буде менше дратувати місцеве населення РК. У той же час, США збережуть можливість виконувати свої військові завдання. «Стратегічна гнучкість» (здатність американських військ – де б вони не перебували – реагувати на виклики безпеки в будь-якому регіоні) дозволять перекинути в Корею додаткові війська США із усього світу у випадку надзвичайної ситуації, і ці війська дозволять Вашингтону виконати договірне зобов'язання з захисту Республіки Корея.

14 травня 2003 р. Дж. Буш і Ро Му Х'єн провели зустріч на вищому рівні в Білому домі, під час якої вони висловили намір розвивати всебічні союзницькі відносини в інтересах миру й процвітання на півострові й у АТР [51]. Обидва лідери також висловили прагнення до тісної взаємодії в питаннях модернізації альянсу і трансформації збройних сил двох країн з метою посилення їхньої здатності до відбиття можливих загроз.

Конкретні домовленості були досягнуті після переговорів між США й РК, які проходили 4-5 червня 2003 р. Зокрема, було вирішено перенести штаб-квартиру 8-ї армії США із Сеула (з 7 тис. військовослужбовців в місті повинно залишитися лише тисяча). Також був розроблений план подальшої консолідації збройних сил США в

РК, за яким перебудова американської військової присутності в РК буде відбуватися в два етапи. Спочатку всі американські війська до півночі від р. Ханган будуть з'єднані в дві великі бази недалеко від Сеула; під час другого етапу сили будуть передислоковані на південь від р. Ханган [27]. Нинішня модернізація союзу безпеки між США й РК передбачає скорочення присутності військових сил США на місцях і виділення 11 млрд. доларів на оснащення сил США на півострові з використанням найновіших технологій.

Переговори міністрів оборони РК і США в 2003 р. і, як наслідок, виведення американських військ із Сеула можна розглядати як швидкий старт процесу в ході якого США переглядають свої взаємини із союзниками. Про це свідчить і заступник міністра оборони США з політичних питань Д. Фейт, який підкреслював, що США працюють над вдосконаленням союзницьких відносин з РК. „Нашою метою, - наголошував Фейт, - не є скорочення зобов'язань США, а навпаки, змінюючи розташування американських сил, ми лише зміцнюємо свої зобов'язання по захисту наших загальних інтересів, навіть там, де чисельність контингентів передбачається скоротити” [54].

Керівництво РК дещо занепокоєно планами Пентагона щодо скорочення американського військового контингенту та шукають засоби зміцнення обороноздатності країни. Так, голова об'єднуючого комітету начальників штабів Чо Єн Гиль заявив, що військові повинні підтримувати політику примирення з КНДР шляхом зміцнення боєздатності та співробітництва зі США [47, с. 44]. Проте найбільш серйозними з можливих наслідків скорочення військових сил в та передбачуваних змін в РК є не військові, а політичні. Зміни в розміщенні американських військ за кордоном піднімає питання про наміри Вашингтона. Адже військова присутність США за кордоном залишається відображенням політики США у сфері міжнародної й оборонної політики.

Під час виборчої кампанії в США в 2004 р. між демократами і республіканцями виникли розбіжності щодо питання про виведення американських військовослужбовців з РК. Згідно планів Пентагону до кінця 2005 р. чисельність військ США в РК планувалося скоротити на 12, 5 тис. осіб (з 37 тис. до 24, 5 тис.), проти чого виступали демократи. Так, кандидат на посаду президента США від демократичної партії Д. Керрі критикував намір президента Дж. Буша вивести 12 тис. військових із РК, заявивши, що такий план не забезпечить Америці безпеку і не зменшить тягар, покладений на американські війська. На думку Д. Керрі, виведення військ з півострова в критичний момент для дипломатичних зусиль США з ліквідації ядерної програми КНДР означатиме для Північної Кореї сигнал того, що у своїх рішеннях США є слабкими [37, с. 103].

Отже, США залишаються домінуючою державою в Північно-Східній Азії, а американсько-південнокорейський союз є одним з ключових чинників системи безпеки в регіоні. Якщо в роки „холодної війни” політика США була спрямована на запобігання комуністичної агресії КНДР, то в постбіполярний період головним завданням США є практичні заходи для стримування ядерних амбіцій КНДР. В роки адміністрації Б. Клінтона політика США була спрямована на нормалізацію

КОРЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (90 РР. ХХ – П. ХХІ СТ.)

відносин з Північною Кореєю. Передбачалося не тільки вирішити енергетичну проблему КНДР, але і нормалізувати політичні відносини між США і КНДР. Республіканці ж відкинули діалог із КНДР і стали проводити жорстку лінію, обумовивши продовження контактів із Пхеньяном необхідністю спочатку врегулювати проблеми ядерної, ракетної, звичайної зброї. Гостра риторика двох країн вилася в припинення переговорного процесу, відмову США від виконання Рамкової угоди та поновлення розробки ядерної зброї КНДР. На початку 2003 р. керівництво США погодилися на переговори побудовані на багатосторонньому форматі. Адже застосування санкцій, а тим більше сили щодо Кореї було відкинуто американськими „голубами” і союзниками США в АТР. Адміністрація Дж. Буша повернулася до необхідності продовжити політику демократів – в обмін на демонтаж ядерної, уранової, ракетної програм КНДР, надавати їй різні економічні і політичні пільги. Хоча, адміністрація Дж. Буша децю скорегувала політику односторонніх поступок, що проводилася адміністрацією Б. Клінтона.

Як демократи, так і республіканці продовжують працювати над зміцненням і вдосконаленням союзницьких відносин з РК. Щодо переміщення американських сил, то вони диктуються військовими міркуваннями й не відображають істотних змін у дипломатичних пріоритетах. Перебудова військової присутності в РК додадуть контингентам США більшої мобільності і гнучкості, дозволяючи їм ефективно відповідати на сучасні загрози.

Для США головним зовнішньополітичним пріоритетом на Корейському півострові є збереження миру і стабільності. Саме тому США підтримують мирний міжкорейський процес за провідної ініціативи Півдня, хоч найбільше їх турбує проблема стримування північнокорейської програми створення зброї масового знищення.

Список літератури:

1. A Comprehensive Strategy for Halting North Korea's Nuclear Program. Remarks by Secretary of State W. Christopher before the Senate Foreign Relations Committee Regarding the US-Korea Nuclear Non proliferation Accord - W., 1995.
2. A Press Release by US House of Representatives International Relations committee Chairman B. Glinan. NAPSNet Special Report - W., 1999.
3. A Strategic Framework for the Asian Pacific Report to Congress 1992. <http://www.shaps.hawaii.edu/security/report-92.html>.
4. Agreed Framework between the United States of America and the Democratic People's Republic of Korea. <http://www.kcdo.org/Agreements/agreedframework.htm>.
5. America's National Interests. The Commission on America's National Interests. - W., 2000.
6. Bush reaffirms Pacific security // International Herald Tribune. - 2002. - 20 February.
7. Cha V.D. Korea's Place in the Axis // Foreign Affairs. - 2002. - May/June. <http://www.foreignaffairs.org/20020501faessay8059/victor-d-cha/korea-s-place-in-the-axis.html>.
8. CRS Report for Congress. Manyin M. North Korea: A Chronology of Events, October 2002-December 2004. January 24, 2005. <http://www.fas.org/man/crs/RL32743.pdf>.
9. CRS Report for Congress. Nanto D. The North Korean Economy: Background and Policy Analysis. February 9, 2005. <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32493.pdf>.
10. Department of State Bulletin. - 1989. - May.
11. Feiskert A. CRS Report. North Korean Ballistic Missile Threat to the United States. <http://fpo.state.gov/documents/organization/21473.pdf>.
12. Ford C. The US Future in Asia // The Korean Journal of Defense Analysis. - 1990. - Vol. 2. - № 2.

13. Kang D. International Relations Theory and the Second Korean War// International Studies Quarterly. – 2003. - № 47.
14. Kang Suk Rhee. Korea's Unification: The Applicability of the German Experience // Asian Survey. - 1993.-Vol. XXXIII. - № 4.
15. Korea Unification Bulletin. Seoul. Ministry of Unification of the Republic of Korea.-2003.- № 52.
16. Lee Chae Jin. U.S. Policy Toward South Korea // Korea briefing. – S.F., 1993.
17. Mcgrory M. Shadow on "Sunshine Policy". <http://washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A6768-2001Mar14.html>
18. Mitchell D. Implications of the New Bush Administration for East Asia: U.S.View // www.nautilus.org/nukpolicy/workshops/shanghai-01/mitchellpaper.html
19. Nicksch L. Korea: U.S.-Korean Relations — Issues for Congress. June 16, 2005. <http://fpc.state.gov/documents/organization/49094.pdf>
20. Nicksch L. North Korea's Nuclear Weapons Program. May 6, 2005 <http://fpc.state.gov/documents/organization/48593.pdf>
21. North Korean Military and Nuclear Proliferation's threat: Evaluation on the DPRK Agreed Framework. Joint Hearing before the Subcommittee on International Economic Policy and Trade a Asia and Pacific of the comm. On International Relations House of Representatives 104 th. Congr. 1 st. sess., February 23, 1995.- W., 1995.
22. Perry W. Review of United States Policy Toward North Korea: Findings and Recommendations, 12 October 1999, http://www.state.gov/www/regions/eap/991012_northkorea_rpt.html
23. Policy Implications of North Korea's Ongoing Nuclear Program: Hearing a Markup before the Subcomm. On Asian a. Pacific Affairs of the Comm. On Foreign Affairs, House of Representatives, 102d Cong, 1st sess., Nov.21. – W., 1992.
24. Powel C. Remarks at Asia Society. 10.06.2002. // <http://www.state.gov/secretary/rm/2002/10983.htm>.
25. President Bush, Kim Dae Jung March 7 Press Briefing. <http://usinfo.state.gov/regional/ea/easec/kimbush.htm>
26. Ramsfeld N. Korea's Arms a Threat //Washington Post.-2001. - November 16.
27. Result of Second Meeting of Future of the ROK-U.S. Alliance Policy Initiative. <http://www.uspolicy.be/issues/NorthKorea/rokus.060603.htm>
28. Testimony by Assistant Secretary of Senate for East Asian and Pacific Affairs W. Lord before the House International Relations Subcommittee on Asia and the Pacific. W., - 1996.
29. U.S. – North Nuclear Issues: Hearings before the Comm. On Energy and Natural Resources, U.S. Senate 104 th. Congress 1 st. sess., January 19, 1995 – W., 1995.
30. US President B. Clinton's Assembly Speech // The Korean Journal of International Studies.- Vol. 14.- N 3.
31. Альянс США и Южной Кореи остается взаимовыгодным и через 50 лет. <http://usinfo.state.gov/russian/Archive/2005/May/04-116812.html#top>
32. Бжезинский Зб. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство.- М., 2004.
33. Буш продолжает искать дипломатическое решение проблемы Северной Кореи. <http://usinfo.state.gov/russian/Archive/2005/Jun/01-184526.html#top>.
34. Вместе как один. Саммит между Югом и Севером Кореи. Новая страница в истории корейского народа (Министерство Республики Корея по делам объединения).-Сеул., 2001.
35. Воронцов А. «Треугольник» США- Япония- Южная Корея. – М., 1991.
36. Выступление П. Родмана. <http://www.shaps.hawaii.edu/security/us/20030626rodman.html>
37. Итоги президентских выборов 2004 года в США и перспективы российско-американских отношений./ Отв. ред. Б. Ширяев.- СПб., 2005.
38. Картер Э., Перри У. Превентивная оборона: новая стратегия безопасности США.-М., 2003.
39. Ким Дэ Чжун. Новое начало.- М., 1998.
40. Киссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика? – М., 2002.
41. Контроль над вооружением в Азии и интересы США в этом регионе: Слушание в Конгрессе США. РАН ИНИОН. - М., 1992.
42. Международная безопасность и разоружение. Ежегодник СИПРИ.- М., 1994.